

Porten till Småland står öppen

Nordligast av alla platser i Småland ligger Sommen, utmed väg 32 mellan Eksjö och Motala. Högre än så kommer man inte i landskapet. Och nordligast av alla gårdar ligger "Trumslagarbostället" strax norr om Sommen, så nära östgötagränsen att man kan ta på den. Lika nära ligger fotbollsplanen strax intill, där man har full barnaktivitet måndagar och där alla får vara med och sparka. Men de som råkar skjuta över det norra målet får själva springa in i Östergötland och hämta bollen.

Idag är det Lena och Bengt Sjöberg som bor på Trumslagargården. Båda med intresse för lokalhistoria och sjöfart men utan några större talanger på trumma. Ändå längtar de till den dag någon gammal avdankad trummis, Ringo Starr till exempel, har vägar förbi. Då kan de berätta för honom om alla militära trumslagare som bott här sedan 1693, där den förste att inta gården var Johan Fast när Karl XII var kung.

Och här blev han kvar med sina trumpinnar i åtta långa år till 1701, då Mårten Jeskou tog över. Han i sin tur överlät gården två år senare till Lars Jeskou, vilken i sin tur brukade den mellan alla trumvirvar fram till 1717.

Därefter följde ytterligare sex militära trumslagare under sammanlagt hundra år. Den siste i raden var Jonas Gran på 1820-talet när den förste Bernadotten satt på tronen. Men efter honom var det definitivt slut. Då lades trumpinnarna på hyllan för all framtid.

Luffare välkomna

Miljörådgivare Lena Sjöbergs historia börjar 1917 när hennes farfar och farmor, Axel och Beda Karlsson, kom hit till Grytbäcken från Tissmetorpet längre söderut. Kanske är det från farfar Axel som Lena ärvt sitt historiska intresse. För Axel gillade det här med allmoges och sprang på varenda bondauktion. Och kom han inte hemdragandes med en gammal höräfsa så hade han en stor slaga under armen.

Välkommen. Här vid Grytbäcken på gränsen till Östergötland bor Lena och Bengt Sjöberg. På Smålands nordligaste gård välkomnas både luffare och reportrar. Mössan Bengt har på sig använder han under Sommarodden på närliggande sjön Sommen.

Axels samling. Museibyggnaden i Grytbäcken innehåller många dolda allmogeskatter.

Namnen på alla trumslagare som bott på "Trumslagarbostället" från 1693 och framåt, stod skrivna på plankor som hittades under renoveringen 1949. Nu har de samlats på en trätafla.

Plus annat smått och gott i en säck på ryggen.

Till sist blev det så mycket prylar att Axel tvingades öppna ett gårdsmuseum, fylld med hemliga allmogeskatter. Detta i en liten timmerbyggnad som eldsjälarna på Nordiska museet säkert skulle bli eld och lågor över.

Uppe vid ena gaveln sitter ett gammalt bildäck som symbol för den ingivelse Lenas far, Alvar Axelsson, fick av högre makter i början på 50-talet inför en norrlandsresa: Att ta med sig ett extra bildäck. Så tokigt tyckte den övriga familjen med mamma Maja i spetsen, då däckets inte ens passade den egna bilen! Men Alvar stod på sig och däckets skulle bara med.

På väg tillbaka genom den norrländska ödemarken, som kan kännas väldigt ödslig, fick de syn på en ung man stående apatisk vid sin bil. Han hade fått punktering och något reservdäck hade han inte med sig. "Det var alltså det här som var andemeningen", tänkte Alvar i sitt stilla sinne och lämnade över däckets. Som naturligtvis passade perfekt.

Pappa Alvar var bara ett halvår när han kom hit första gången 1917. Och det höll på att ta en ände med förskräckelse då han en dag ensam kröp ner till dammen. Krypa kunde han men inte simma. Men det klarade sig. Pappa Alvar blev senare känd för sin styrka medan mamma Maja blev känd för sina goda ostka-

Smålänningar. Även släktingar längre tillbaka i tiden har tagit plats på en av museiväggarna.

kor. Gården tog de över 1946.

Då var Grytbäcken fortfarande populär bland luffare som alla hade en given sovplats här. Det ristade man också noga in, luffartecken, på både träd och grindstolpar.

– Uppe på skullen hade farfar ställt dit ett bord och två soffor med täcken, berättar Lena. Plus att han även satte in ett fönster så att de skulle få lite utsikt. Och på morgonen bjöd farmor alla luffare på kaffe och mackor.

Numera är luffarna sällsyna. Ingen Paradis-Oskar som sover över i höet. Om man nu inte ska räkna in reportrar från Kvällsstunden i den skaran? För även om vi inte blev kvar över natten bjöds vi på både kaffe och kakor och ett

vänligt bemötande. Sånt värmer vare sig man är luffare eller reporter.

Blixten slog ner

Huvudbyggnaden här på gården, som numera är sommarhus åt Lenas syster, fanns inskriven i 1643 års mantalslängd. Huset renoverades 1949 efter att Alvar och Maja Axelsson tagit över, då man samtidigt fann bräder med namnen på gårdens alla trumslagare. Vilket fynd!

Under arbetets gång var både glädje och sorg närvarande. Glädje över att dottern Lena föddes och sorg över att blixten slog ner i huset strax därefter. Då blev det att göra om stora delar av renoveringen.

Långt senare tog dottern Lena och maken Bengt över, vars privata historia började lördagen den 10 april 1965 på torget i Tranås, där Bengt och en kompis plockade upp Lena och hennes kompisar i en grann Opel Kapitän. Och på nytt slog "blixten ner", den här gången i både Bengt och Lena.

– Så kan det också börja, skrattar Bengt.

Fyrtiofem år senare fortsätter historien med att vi utnämner fembarnsföräldrarna Bengt och Lena Sjöberg till småländska ambassadörer, av den händelse att den som lämnar eller kör in i Småland norrifrån behöver ett råd på vägen.

Text och foto:
Nalle Elfqvist